

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Amplificatur Saßiæ libido num. 12. pro Cluentio. Capvt XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

vadimonium non venit: quid ago? respiciatlet cupiditas, atque auaritia, paululum: aliquid loci rationi, & consilio dedisses: tu te collegisses, non in eam turpitudinem venisses, ut hoc esset tibi apud tales viros confitendum, quare tibi vadimonium non sit obitum eadem te hora consilium cepisse hominis propinqui fortunam funditus euertere.

Hæc verbosior est amplificatio, popularis tamen, & ad motum efficax. Eiusdem generis est ista num. 188. pro Cluentio p. 674.

Quod hoc portentum, Dij immortales! quod tantum monstrum in vllis locis, quod tam infestum scelus, & immane, aut vnde natum esse dicam? Iam enim videtis profectò, iudices, non sine necessarijs me, ac maximis causis, principio orationis meæ de matre dixisse, nihil est enim mali, nihil sceleris, quod illa ab initio filio noluerit, optauerit, cogitauerit, effecerit.

Amplificatur Saffia libido num. 12. pro Cluentio.

CAPVT XXV.

Cum essent hæ nuptiæ, plenæ dignitatis, plenæ concordiæ, repente est exorta mulieris importuna nefaria libido, non solum dedecore, verum etiam scelere coniuncta. Nã Saffia mater huius Auiti (mater enim à me nominis causa, tametsi in hunc hostili odio, & crudelitate est, mater inquam appellabitur) neque vnquam illa ita de suo scelere, & immanitate audiet, ut naturæ nomen amittat. Quo enim est ipsum nomen amantijs, indulgentiusque maternum, hoc illius matris, que multos iam annos, & nunc cum maxime filium interfectum cupit, singulare scelus, maiore odio, dignum esse ducetis. Ea igitur Habitii Melini istius adolescentis, generi sui, contra quem fas erat amore capta. Primò, neque id ipsum diu quoquo modo poterat in illa cupiditate continebatur. Deinde illa flagrare cepit amentia, sic inflammata ferri libidine, ut eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiæ, non hominum fama, non filij dolor, non filij mœror à cupiditate reuocaret. Animum adolescentis, nondum consilio, ac ratione confirmatum, pellexit ijs omnibus rebus, illa ætas capi, ac deliniri potest, filia, quæ non solum illo communi do-

lore muliebri, in eiusmodi viri iniurijs angere retur, sed nefarium matris pellicatum scire non posset, de quo ne queri quidem sine scelerare se posse arbitraretur, ceteros sui tanti malignaros esse cupiebat, in huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, & mœrore, & lachrymis consenscebat. Ecce autem subitum diuortium, quod solatium omnium malorum fore videbatur. Discedit à Melino Cluentio: ut in tantis iniurijs, non inuita: ut à viro non libenter. Tum verò illa egregia, ac præclara mater, palam exultare lætitia, ac triumphare gaudio cepit, victrix filia non libidinis. Itaque diutius suspitionibus obscuris lædi famam suam noluit: lectum illum genialem, quem biennio antè filia suæ nubenti strauerat in eadem domo sibi ornari, & sterni, expulsa, atque exturbata filia, iubet. Nubit genero foecus, nullis auspicijs, nullis auctoribus funestis ominibus omnium. O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnam in omni vita inauditum! libidinem estrenatam, & indomitam! ô audaciam singularem, non timuisse si minus vim Deorum, hominumque famam, ad illam ipsam noctem, faccesque illas nuptiales? non limen cubiculi? non cubile filia? non parietes denique ipsos, superiorum testes nuptiarum. Perfregit, ac prostravit, omnia cupiditate, ac furore, vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Animaduerte in hac tota narratione singulare grandis illius, & exaggerata eloquentia artificium, primum rem improbam, & superior funestam narraturus, incipit à commemoratione honorum, quæ antecesserant, quo res fiat atrocior. *Explicatur & superior amplificatio.* Cum essent hæ nuptiæ plenæ dignitatis. Deinde, quam ingeniosa illa parenthesis. Saffia mater huius, mater enim à me nominis causa. Mox rem iederentim explicat seruatis verbis legibus. Primum amat Saffia, deinde flagrat. Tertio tota inflammatur, & hæ flammæ exaggerantur à contrarijs: Magnæ procul dubio fuerunt, quæ pudorem, pudicitiam, pietatem, metum dedecoris, hominum famam vicerunt. Hæc enim illius libidinis frama solent esse valentissima. Dein adiuncta in persona filia illustri honoij exprimuntur. Sed hæc tantum præludia: Quid, quomodo attollitur sequens oratio.

Tum verò illa egregia, ac præclara mater, & victrix filia non libidinis, quam discretè appositis inualefcit adiuctis lectum illum genialem,

E c quem

quem biennio ante filia sua nubenti strauerat, in eadem domo sibi ornari, & sterni expulsa, atque excurbata filia iubet. Postremo nubis genero socrus, nullis auspicijs, nullis auctoribus. Quid restabat nisi exclamationis fulmen. O mulieris scelus.

Amplificatio beneficij accepti, per comparata, adiuncta, & partes, ad Quirites post reditum num. 5.

CAPVT XXVI.

Comparatio, & antitheta.

Parentibus, id quod necesse erat, paruus sum procreatus, à vobis natus sum consularis. Illi mihi fratrem incognitum, qualis futurus esset, dederunt, vos spectatum, & incredibili pietate cognitum, reddidistis. Rempublicam illis accepi temporibus eam, quae penè amissa est: à vobis eam recuperavi, quam aliquando omnes vniuersi opera seruata iudicauerunt. Dijs immortales mihi liberos dederunt, vos reddidistis. Multa praeterea à Dijs immortalibus optata cōsecuti sumus; nisi vestra voluntas fuisset, omnibus diuinis muneribus caruissemus, vestros denique honores, quos eramus gradatim singulos assecuti, nunc à vobis vniuersos habemus, vt quantum antea parentibus, quantum Dijs immortalibus, quantum vobis incipis, tantum hoc tempore vniuerso cuncta populo Rom. debeamus. Nam cum in ipso beneficio vestro tanta magnitudo est, vt eam complecti oratione non possim, tum in studijs vestris tanta animorum declarata est voluntas, vt non solum calamitatem mihi detraxisset, sed etiam dignitatem auxisset videremini. Non enim pro meo reditu, vt pro P. Popilij nobilissimi hominis, adolescentis filij, & multi praeterea cognati, atque affines deprecati sunt.

Hac ratio augendi per antitheta pulchra est, & suavis, adduntur etiam adiuncta, scilicet in largiendo beneficio, alacritas, & cetera.

Alia pars amplificationis per *μεγιστόν*.

Post reditum ad Quirites.

CAPVT XXVII.

Partium enumerationis.

Quid dulcius hominum generi à natura datum est, quam sui cuique liberi, mihi

vero, & propter indulgentiam meam, & propter excellens eorum ingenium, vita sunt meo cariore, tamen non tanta voluptate erant suscepti, quanta nunc sunt restituti. Nihil cuiquam fuit vnquam iucundius, quam mihi meus frater, non tam id sentiebam, cum fruebar, quam tunc cum carebam, & postea quam vos me illi, & mihi eum reddidistis: Rex familiaris sua quemque delectat, reliquae meae fortunae recuperatae, plus mihi nunc voluptatis afferunt, quam tunc incolumi afferbant: Amicitiae, consuetudines, vicinitates, clientelae, ludi denique, & dies festi, quid haberent voluptatis, carēdo magis intellexi, quam fruendo. Iam vero honos, dignitas, locus, ordo, beneficia vestra, quae quam mihi semper clarissima visa sunt, tamen ea nunc renouata, illustriora videntur, quam si obscurata non essent. Ipsa autem patria Dijs immortales, dici vix potest, quid caritatis, quid voluptatis habet, quae species Italiae, quae celebritas oppidorum, quae forma regionum? quae agri? quae fruges? quae pulchritudo vrbis? quae humanitas ciuium? quae reip. dignitas? quae vestra maiestas? quibus ego omnibus antea rebus sic fruebar vt nemo magis.

Viden vt singula quaeque commoda minutatim, sine tamen vlla sermonis ignobilitate, aut rerum obscuritate discutiens, amplius effecit orationem. Si quidpiam hic humile fuisset interpositum, corripisset eloquentiae grauitatem, quod fatuus quispiam fecit in veteri poemate, qui Elysiarum camporum voluptates commemorans Solem, & cucumeres dixit esse illis perijucundos. Quae cognatio Cucumerum, & Solis. Deinde, cuius ingenij est nobilissimis voluptatibus Cucumerum esum inferre.

Amplificatio rei calamitosi per gradationem, & hypotyposin, &c. pro Quinto. nu. 95.

CAPVT XXVIII.

Miserum est exturbari fortunis omnibus, alijsque miserius est iniuria. Acerbium est ab aliquo circumueniri: acerbium à propinquo, Calamitosum est bonis eueri, calamitosius cum dedecore: Funestum est à forti, atque honesto viro iugulari, funestius ab eo, cuius vox praecoris quaestu prostrit. Indignū est à pa-